

ปัญหาทางกฎหมายในการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกัน หรือหลักประกันในชั้นสอบสวน*

Legal Problems with Temporary Release without Bail or Collateral during the Inquiry Stage

ทิพย์รัตน์ กุหลาบแก้ว**

ศิวพร เสาวคนธ์***

คมสัน สุขมาก****

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวน โดยศึกษากฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการไม่ได้รับโอกาสในการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหา เมื่อเทียบกับฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาให้ผู้ต้องหาได้รับโอกาสในการปล่อยชั่วคราวอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่นำหลักประกันมาเป็นข้อพิจารณาประกอบ

ผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันการปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนของประเทศไทย มักประสบปัญหาว่าผู้ต้องหาที่มีความประสงค์ขอลปล่อยชั่วคราวจะต้องมีประกันหรือหลักประกัน ทำให้คนด้อยโอกาสที่มีประวัติดีแต่มีฐานะยากจน ไม่มีหลักประกันอย่างเพียงพอต้องถูกคุมขังระหว่างสอบสวน ขาดโอกาสการได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว ซึ่งถือเป็นการขัดต่อหลักสิทธิเสรีภาพ เมื่อพิจารณาระหว่างคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีกับคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และแม้กระทรวงยุติธรรมจะได้จัดตั้งกองทุนยุติธรรมขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น แต่การขอความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมจะต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ทำให้เกิดความล่าช้า ส่งผลให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับความเป็นธรรมเท่าที่ควร อีกทั้งการมีกองทุนยุติธรรมก็ได้แก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เนื่องจากการขอลปล่อยชั่วคราวยังคงต้องใช้หลักประกัน โดยเงื่อนไขดังกล่าวถูกบัญญัติ ไว้ในประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 (4) ว่า “...หลักประกันไม่น่าเชื่อถือ” และขั้นตอน การขอลปล่อยชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันในชั้นสอบสวน ตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 111 ยังไม่มีความชัดเจนถึงหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอลปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกัน เพื่อใช้ประกอบดุลพินิจสั่งคำร้องขอลปล่อยชั่วคราว นอกจากนี้รัฐยังไม่มีมาตรการหรือบทกำหนดโทษในกรณี que เมื่อผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันและต่อมาผู้ต้องหาหลบหนีไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยเห็นควรให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในประเด็นเงื่อนไขในการพิจารณาการสั่งคำร้องขอลปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวนและให้มีการกำหนดขั้นตอน หลักเกณฑ์ และวิธีการการขอลปล่อยชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนให้มีความชัดเจน รวมทั้งให้มีการกำหนดบทลงโทษกรณี que ผู้ต้องหาในคดีอาญาได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวนแล้วหลบหนีไป

คำสำคัญ : ปล่อยชั่วคราว/ หลักประกัน/ ชั้นสอบสวน

*นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

**อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ดร. สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

***อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม พันตำรวจเอก ดร. สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Abstract

The objectives of this Research are to study concepts, theories and law relating to temporary release without bail or collateral during the inquiry stage, by studying Thai law in comparison to foreign law, as well as analyzing problems with being denied of opportunities of temporary release of the alleged offenders in comparison to economic status of each individual, for finding approaches to solving the problems, in order that the alleged offenders shall equally enjoy opportunities of temporary release without taking collateral into consideration.

The results of the Research find that, presently, temporary release during the inquiry stage in Thailand usually experiences problems where the alleged offenders, who wishes to enjoy temporary release, must present bail or collateral, resulting in underprivileged people, who have good criminal records but are financially poor and do not have sufficient collateral, being subjected to be in custody during the inquiry stage and denied of opportunities of temporary release, cases which breach the principle of rights and liberties, where economic status of financially rich people and financially poor people is taken into consideration. And even though Ministry of Justice has already established the Justice Fund in order to solve the aforementioned problems, application for assistance from the Justice Fund needs to undergo contemplation of the Justice Fund Committee, resulting in delay, preventing the alleged offenders from being treated fairly as they should be. Moreover, the Justice Fund has not solved roots of the problems, because application for temporary release is still required collateral, whereby the said condition is prescribed in the Criminal Procedure Code, Section 108/1 (4), that "... the collateral is unreliable", and the processes of application for temporary release without collateral during the inquiry stage under the Criminal Procedure Code, Section 111, still lack clarity, in terms of rules and methods of application for temporary release without collateral, as to be taken into consideration for exercising discretion in issuing orders on application for temporary release. Apart from this, the State does not have measures or prescribe punishment in a case where the alleged criminal offender has been granted with temporary release without bail or collateral during the inquiry stage, and subsequently escapes the judicial system.

The recommendations of the Research are to amend the Criminal Procedure Code in the point of conditions to be taken into consideration for issuing temporary release during the inquiry stage, and provide with clear processes, rules and methods of application for temporary release without collateral during the inquiry stage, as well as prescribe punishment in a case where the alleged criminal offender has been granted with temporary release without bail or collateral during the inquiry stage, and then escapes the judicial system.

Keywords : Temporary Release / Collateral / Inquiry Stage

บทนำ

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ติดตัวมาด้วยความเป็นมนุษย์ตั้งแต่กำเนิด สิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกายของบุคคลก็เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่ง ไม่อาจพรากไปจากความเป็นมนุษย์ได้ การจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม การคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายและกระทำการเท่าที่จำเป็น (ปาลิตา มณีโชติ, 2559, หน้า 66-67) โดยจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิเสรีภาพไม่ได้ ทั้งนี้ตามมาตรา 28 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ดังนั้น จึงมีบทบัญญัติเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับอิสรภาพชั่วคราวตามหลักการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ โดยการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวต้องทำเป็นหลัก ส่วนการไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเป็นข้อยกเว้น (ชาติชายเดชสุริยะ, 2549, หน้า 78)

อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการปล่อยตัวชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติ เนื่องจากพนักงานสอบสวนมักจะพิจารณาสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว โดยใช้ทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคกันระหว่างผู้ต้องหาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน อันเป็นการขัดกับหลักสิทธิมนุษยชนและหลักความเสมอภาค ซึ่งมีหลักการว่ามนุษย์ทุกคนต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน และเมื่อผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีทรัพย์สินวางประกัน ผู้ต้องหาก็คจะถูกควบคุมตัวไปไว้ในเรือนจำร่วมกับนักโทษเด็ดขาดและได้รับการปฏิบัติเสมือนเป็นนักโทษเด็ดขาด อันเป็นการขัดกับหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ นอกจากนี้ในเรื่องการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกัน กฎหมายก็มิได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และขั้นตอนในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกัน พนักงานสอบสวนจึงไม่มีหลักเกณฑ์หรือหลักการที่ชัดเจนแน่นอน ทำให้พนักงานสอบสวนนำประกันหรือหลักประกันมาใช้เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาสั่งคำร้อง ส่งผลให้ผู้ต้องหาที่มีฐานะยากจนไม่ได้รับประโยชน์จากบทบัญญัติดังกล่าว และในกรณีที่ผู้ต้องหาซึ่งได้รับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวนแล้วหลบหนีไป รัฐยังไม่มีกำหนดบทลงโทษแก่ผู้ต้องหาที่หลบหนี ทำให้ผู้ต้องหาไม่เกรงกลัวและเลือกที่จะหลบหนีเมื่อได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นต้องศึกษาหลักการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาไม่ต้องมีประกันหรือหลักประกัน และขั้นตอนการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกัน ตลอดจนมาตรการหรือบทลงโทษกรณีผู้ต้องหาในคดีอาญาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวนแล้วหลบหนีไปที่เป็นการฐานสากล เพื่อเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยให้เกิดความชัดเจน มีประสิทธิภาพและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด และบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวน
2. ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวน และแนวทางปฏิบัติในการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวนของต่างประเทศ
3. ศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในการบังคับใช้กฎหมายของประเทศไทย
4. ศึกษาเพื่อนำข้อเสนอแนะไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคำร้องขอประกันตัวผู้ต้องหาโดยไม่มีประกันหรือหลักประกัน ความอาญา พ.ศ. 2477 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปล่อยชั่วคราว โดยไม่มีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวน กฎหมายภายในประเทศ ศึกษารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายระหว่างประเทศ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน หลักสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนซึ่งถูกคุมขังหรือจำคุก 1988 กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกฎมาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยมาตรการไม่ควบคุมตัว ส่วนกฎหมายของต่างประเทศ ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวของสหรัฐอเมริกา สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐฝรั่งเศส

สมมติฐานของการวิจัย

ตามหลักการสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ การปล่อยชั่วคราวเป็นมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างที่ศาลยังไม่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้กระทำความผิด แต่ปัจจุบันในทางปฏิบัติการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พนักงานสอบสวนใช้ทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมาใช้เป็นเงื่อนไขในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว ก่อเกิดความไม่เสมอภาคระหว่างผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน จึงควรปรับปรุงแก้ไขบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันหรือหลักประกันในชั้นสอบสวนเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาให้เกิดความเสมอภาคและเพื่อให้มีความสอดคล้องเป็นสากล

ทบทวนวรรณกรรม

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของบุคคลที่ติดตัวมาด้วยความเป็นมนุษย์ตั้งแต่กำเนิด อันไม่อาจพรากไปจากความเป็นมนุษย์ได้ ซึ่งการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีมาตั้งแต่ครั้งโบราณ เดิมเป็นแนวคิดมุ่งไปในทางจำกัดอำนาจของกษัตริย์หรือผู้ปกครองที่มีมากเกินไป และพยายามกำหนดสิทธิต่าง ๆ ที่บุคคลควรได้รับจากรัฐ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ในมาตรฐานเดียวกัน โดยเห็นว่าสิทธิเหล่านี้เป็นสิทธิธรรมชาติ (Natural Right) ที่เห็นว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน พระเจ้าเป็นผู้สร้างมนุษย์ขึ้นมาและได้ให้สิทธิบางอย่างแก่มนุษย์ที่ไม่อาจโอนให้แก่กันและไม่มีใครล่วงละเมิดได้ ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และสิทธิที่จะหาความสุข และรัฐทั้งหลายจะต้องรับรองสิทธิเหล่านี้สืบเนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ซึ่งอ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติคือเกิดมีมาเองโดยที่มนุษย์ไม่ได้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดหรือแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ เป็นกฎหมายที่ใช้ได้ไม่จำกัดเวลา ไม่มีเวลาล่วงพ้นสมัย และใช้ได้ทุกแห่งไม่ว่าจะเป็นรัฐใด ๆ ซึ่งในเวลาต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้พัฒนากลายเป็นรากฐานของแนวความคิด “สิทธิมนุษยชน” (Human Rights) โดยนานาชาติได้ร่วมมือกันจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีสาระประกอบด้วยอารัมภบทและบทบัญญัติ 30 มาตราที่กำหนดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงได้รับ โดยจำแนกสิทธิที่ได้รับการคุ้มครองเป็น 2 ประเภท คือ

- (1) สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Rights)
- (2) สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม (Economic and Social Rights) (กุลพล พลวัน, 2538, หน้า 48-49)

หลัก Presumption of Innocent หรือหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาที่สำคัญ และเป็นหลักประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหลักการนี้เป็นข้อสันนิษฐานทางกฎหมายอาญาที่สามารถพิสูจน์หักล้างได้หรือเป็นข้อสันนิษฐานไม่เด็ดขาด (สุรินทร์ มากชูชิต, 2555, หน้า 12) ในความหมายอย่างแคบ หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูก

กล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ถูกมองว่าเป็นเพียงการอธิบายถึงหลักพิสูจน์ความผิดในคดีอาญาที่ต้องทำจนปราศจากความสงสัยอันควรเท่านั้น แต่หากจะแปลในความหมายอย่างกว้าง หลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์ นั้นเป็นวิธีการเรียกร้องให้รัฐปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาอย่างผู้บริสุทธิ์ ซึ่งแนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นถึงหลักเสรีภาพที่แฝงอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แต่เพียงกระบวนการพิจารณาในศาลเท่านั้น แต่ขยายออกไปถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งระบบ ซึ่งรวมถึงกระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย ฉะนั้นในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินการเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของบุคคลนั้น จะปฏิบัติต่อเขาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ รัฐจะไปใช้มาตรการบังคับโดยการควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐด้วยการจับกุม ควบคุม หรือคุมขังบุคคลย่อมไม่อาจกระทำได้ มิฉะนั้นแล้วอาจเป็นการปฏิบัติต่อผู้ถูกกล่าวหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด ทั้งที่กฎหมายสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์

อย่างไรก็ตามในการดำเนินคดีอาญานั้น บางกรณีอาจมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องใช้มาตรการบังคับกับบุคคลผู้ถูกกล่าวหา โดยการควบคุมตัวไว้ในระหว่างคดี เนื่องจากในการดำเนินคดีอาญานั้นตั้งแต่ในขั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนต้องมีการสอบปากคำผู้ต้องหา เพราะหากการไม่มีการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาแล้วการฟ้องผู้ต้องหาต่อไปก็ย่อมไม่อาจกระทำได้ ในขั้นฟ้องคดีของพนักงานอัยการต้องมีตัวผู้ต้องหาส่งศาล ตามมาตรา 165 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการพิจารณาคดีในศาลต้องกระทำต่อหน้าจำเลย มิฉะนั้นการดำเนินคดีของรัฐย่อมไม่อาจกระทำได้ กรณีจึงมีความจำเป็นที่รัฐต้องควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ แต่การควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ มิใช่เอาตัวไว้เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานหรือศาลเท่านั้น แต่ต้องเป็นการเอาตัวไว้เพราะความจำเป็นในกรณีที่ไม้อาจหลีกเลี่ยงได้เท่านั้น (คณิต ญ นคร, 2555, หน้า 353) กล่าวคือ รัฐจะควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหาไว้ในอำนาจรัฐเฉพาะในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหา มีพฤติการณ์จะหลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือจะไปก่ออันตรายประการอื่น ดังนั้น จึงมีบทบัญญัติเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนขึ้นเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ได้รับอิสรภาพชั่วคราวตามหลักการสันนิษฐานว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ (จิรนิติ หะวานนท์, 2546, หน้า 51-55) ซึ่งเป็นการใช้มาตรการบังคับได้เฉพาะกรณีที่มีความจำเป็นเท่านั้นตามหลักนิติธรรมของรัฐเสรีประชาธิปไตย เพื่อเป็นการป้องกันมิให้เจ้าพนักงานของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจ (รัตนา ธมรัตน์, 2544, หน้า 42) ฉะนั้นแล้ว เมื่อไม่ปรากฏว่ามีเหตุจำเป็นที่รัฐจะต้องควบคุมตัวบุคคลไว้ในระหว่างคดีแล้ว รัฐจะใช้มาตรการควบคุมตัวบุคคลมิได้ มิฉะนั้นจะเป็นการควบคุมตัวบุคคลเกินความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งจะขัดหลักการของกฎหมายเรื่องการควบคุมตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ รัฐต้องปล่อยตัวผู้ถูกกล่าวหาไปทุกกรณี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเห็นว่าไม่มีพฤติการณ์ที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือไม่ มีเหตุอื่นที่จำเป็นและสมควรแล้ว ต้องอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวตามคำร้องขอเสมอ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสไปแสวงหาพยานหลักฐานในการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับหลักการสำคัญในคดีอาญาที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์

หลักความเสมอภาคเป็นหลักการที่สำคัญหลักการหนึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันของประเทศไทย โดยจะต้องอนุญาตให้ประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก การไม่ให้ปล่อยชั่วคราวหรือประกันตัวถือเป็นข้อยกเว้น ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวเป็นเรื่องของหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Equality before the Law) ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นวรรณะใด ไม่ว่าจะร่ำรวยหรือยากจนก็จะถูกดำเนินคดีและได้รับความคุ้มครองด้านสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกันทุกคน โดยเฉพาะสิทธิในการร้องขอปล่อยชั่วคราว (ภัทรดา เมฆานันท์, 2557, หน้า 20-22)

หลักนิติธรรม (Rule of Law) เป็นหลักที่ถือเป็นกฎ กติกา ในสังคมที่ทุกคนมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ดังนั้น การตรากฎหมายที่ถูกต้องเป็นธรรมและการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของสมาชิกระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่ดีมีความเป็นธรรมและมีความชัดเจน มีระบบลงโทษที่เหมาะสม รวมทั้งมีการบังคับใช้ที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนจะช่วยควบคุมการใช้อำนาจของรัฐให้เป็นไปอย่างชอบธรรม พร้อมกับช่วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ให้ถูกละเมิดโดยการใช้อำนาจรัฐ การปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันจึงต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรมและการมีโอกาสเท่าเทียมกันในจนได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวด้วย ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นกลุ่มบุคคลที่มีข้อจำกัดในเรื่องความสามารถในการที่จะหาหลักทรัพย์มาเป็นหลักประกันในการขอปล่อยตัวชั่วคราว เช่น มีรายได้น้อย ไม่มีทรัพย์สิน และไม่มีหลักทรัพย์ (ธานินทร์ กรัยวิเชียร, 2552, หน้า 2)

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากบทบัญญัติของอนุสัญญา ข้อตกลง และกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศ รวมถึงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กฎหมาย บทความทางวิชาการสาขานิติศาสตร์และสาขาอื่น วิทยานิพนธ์ รายงาน และเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

ผลการวิจัย

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ติดตัวมาด้วยความเป็นมนุษย์ ตั้งแต่กำเนิดสิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกายของบุคคลก็เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งไม่อาจพรากไปจากความเป็นมนุษย์ได้ การจำกัดสิทธิเสรีภาพและเสรีภาพของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม การคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่ มีคำสั่งหรือหมายของศาล ทั้งต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายและกระทำการเท่าที่จำเป็น โดยจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพไม่ได้ ทั้งนี้ตามมาตรา 28 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนั้น จึงมีบทบัญญัติเรื่องการปล่อยตัวชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาให้ไม่ต้องถูกคุมขังโดยไม่จำเป็นและเพื่อให้ผู้ต้องหาได้มีโอกาสแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการต่อสู้คดีและพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนได้อย่างเต็มที่ แต่ปรากฏว่าการปล่อยตัวชั่วคราวหรือการประกันตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. ปัญหาการกำหนดให้มีประกันหรือหลักประกันในขอการปล่อยตัวชั่วคราว

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 “การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (4) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ”

ในประเด็นนี้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ เจตนารมณ์ของกฎหมายตามมาตรา 108/1 (4) มีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันผู้ต้องหาหลบหนีจึงกำหนดให้มีการใช้หลักทรัพย์หรือหลักประกันในการขอปล่อยตัวชั่วคราว แต่จากเจตนารมณ์ดังกล่าวทำให้ผู้ที่มีฐานะยากจนไม่สามารถหาหลักทรัพย์หรือหลักประกันมายื่นประกอบการร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวได้ ซึ่งขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนเกิดความไม่เสมอภาคในการพิจารณาร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวกรณีผู้ต้องหาไม่มีหลักประกัน โดยพนักงานสอบสวนอาจใช้ดุลพินิจสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราวเพียงเพราะมีเหตุว่าผู้ต้องหาขาดความน่าเชื่อถือในเรื่องหลักประกัน ซึ่งหลักประกันตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 114 ได้กำหนดไว้ ได้แก่ เงินสด หลักทรัพย์ และบุคคลมาเป็นหลักประกัน โดยต้องแสดงหลักทรัพย์ในการขอปล่อยตัวชั่วคราว จึงส่งผลให้ผู้ต้องหาที่มีฐานะยากจนไม่สามารถหาหลักประกันดังกล่าวมาประกันตนเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของตนเองได้ ทำให้ต้องถูกปฏิเสธในการปล่อยตัวชั่วคราว เมื่อผู้ต้องหาถูกปฏิเสธทำให้ต้องถูกคุมขังตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ส่งผลต่อการต่อสู้คดีและเกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของครอบครัว เช่น หากผู้ต้องหาเป็นหัวหน้าครอบครัวหรือเสาหลักในการหารายได้

ของครอบครัว และแม้จะมีกองทุนยุติธรรมตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 ที่รัฐจัดตั้งขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือผู้ต้องหาหรือจำเลยในการหาหลักทรัพย์ประกันตัวก็อาจทำให้ผู้ต้องหาต้องใช้ระยะเวลาและเกิดความยุ่งยากในการไปประสานงานกับคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม อีกทั้งไม่สอดคล้องกับระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

เมื่อพิจารณาประกอบหลักสหประชาชาติเพื่อการคุ้มครองบุคคลทุกคนซึ่งถูกคุมขังหรือจำคุก 1988 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสหรัฐอเมริกา ค.ศ.1966 ตามมาตรา 3142 g และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Code de Procedure Penale หรือ C.P.P.) มาตรา 137 ผู้วิจัยเห็นสมควรกำหนดให้มีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวโดยพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของพฤติการณ์ของผู้ต้องหา เช่น บุคลิกลักษณะนิสัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ประวัติในทางครอบครัว อาชีพการงาน ระยะเวลาการพักอาศัยในพื้นที่นั้น ความสัมพันธ์กับบุคคลในชุมชน ประวัติการมาศาลตามกำหนดนัด แทนการพิจารณาความน่าเชื่อถือของประกันหรือหลักประกัน เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาให้เกิดความเสมอภาค

2. ปัญหาขั้นตอนการขอปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกัน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 110 “ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

ในคดีอย่างอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

การเรียกประกันหรือหลักประกันตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสอง จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไข ที่กำหนดในกฎกระทรวงหรือข้อบังคับของประธานศาลฎีกา แล้วแต่กรณี”

มาตรา 111 “เมื่อจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย ก่อนที่จะปล่อยไปให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก”

ในประเด็นนี้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ประมวลวิธีพิจารณาความอาญากำหนดเกี่ยวกับหลักการปล่อยตัวชั่วคราวในกรณีโดยไม่ใช้หลักประกันไว้ว่า คดีที่สามารถขอปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันได้จะต้องเป็นคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปีขึ้นไป และขั้นตอนและวิธีการคือก่อนจะปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยไปให้ผู้ต้องหาสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะมาตามนัดหรือหมายเรียก แต่กฎหมายไม่ได้กำหนดว่าผู้ต้องหาต้องยื่นเอกสารอะไรบ้างเพื่อประกอบการพิจารณา เช่นนี้การพิจารณาอนุญาตให้การปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันในชั้นสอบสวนพิจารณาจึงเป็นการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานแต่เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีขั้นตอนวิธีการชัดเจน ไม่มีหลักในการพิจารณาอย่างเป็นธรรม ทำให้ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจึงมักจะใช้ดุลยพินิจไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันในทางกลับกันพนักงานสอบสวนจะมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวหากหลักประกันน่าเชื่อถือ ทำให้ผู้ต้องหาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ส่งผลไปถึงโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาเอง เนื่องจากระยะเวลาในช่วงการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ส่วนมากจะเป็นช่วงเวลาใกล้เคียงกับการกระทำความผิด หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาก็คงไม่ได้รับโอกาสในหาแสวงหาพยานหลักฐาน ในทางกลับกันหากผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาก็คงมีโอกาสในการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำมาพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน ซึ่งการที่พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวโดยพิจารณาที่ประกันหรือหลักประกันเป็นสิ่งสำคัญ ย่อมเป็นการนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมาใช้เป็นเงื่อนไขในการปล่อยตัวชั่วคราว อันเป็นการขัดกับหลักความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย (Equality before the Law) ซึ่งกำหนดไว้ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร ก็ต้องได้รับความคุ้มครองด้านสิทธิและเสรีภาพตามกฎหมายโดยเท่าเทียมกันทุกคน

เมื่อพิจารณาประกอบกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (Criminal Procedure Code) มาตรา 92 ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งกำหนดให้ผู้ต้องหาที่จะขอปล่อยชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันจะต้องมีการทำสัญญาส่วนบุคคลให้แก่รัฐว่าจะมาพบตัวตามนัดหรือมาเมื่อเจ้าหน้าที่เรียกตัวและเจ้าหน้าที่อาจจะระบุเงื่อนไขหรือข้อตกลงอื่นใดให้ผู้ต้องหาปฏิบัติตามด้วยก็ได้ ซึ่งถ้าหากผิดสัญญาดังกล่าว อาจจะต้องชดใช้เงินเต็มจำนวนและอาจจะถูกจับโดยไม่ต้องมีหมายก็ได้ ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรให้มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนและวิธีการเกี่ยวกับการยื่นขอปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกันว่า ให้นักงานสอบสวนพิจารณาคำขอปล่อยตัวชั่วคราวประกอบกับสัญญาส่วนบุคคลซึ่งเป็นสัญญาที่ผู้ต้องหาได้ลงนามโดยตกลงว่าจะปรากฏตัวตามที่ศาลกำหนดวันนัด จะไม่ทำผิดกฎหมายระหว่างที่สัญญานั้นมีผล และจะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนได้กำหนดไว้ เมื่อให้มีการประกันตัวหรือการปล่อยตัวชั่วคราวตามสัญญาส่วนบุคคล เช่น มอบเอกสารการเดินทางใด ๆ ที่ตนครอบครอง ไม่แหกแหงหรือขัดขวางกระบวนการยุติธรรมในเรื่องที่เกี่ยวกับตนหรือบุคคลอื่น ไม่ยุ่งเหยิงหรือทำลายพยานหลักฐาน ไม่เข้าใกล้ผู้เสียหายหรือพยาน และหากผู้ต้องหาประพฤติผิดสัญญาส่วนบุคคลหรือเงื่อนไขที่พนักงานสอบสวนได้กำหนดไว้ ผู้ต้องหาจะต้องจ่ายเงินค่าปรับตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญาดังกล่าว

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการบังคับและบทลงโทษกรณีผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหลบหนี

ในประเด็นนี้ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ประเทศไทยยังไม่มีมาตรการบังคับและบทลงโทษในกรณีผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหลบหนี มีเพียงบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 วรรคท้าย “ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว เจ้าพนักงานซึ่งมีอำนาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวหรือศาลจะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่หรือเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติ หรือในกรณีที่ผู้นั้นยินยอมจะสั่งให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางของผู้ถูกปล่อยชั่วคราวก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น แต่ถ้าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมีอายุไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ แม้ผู้นั้นยินยอม จะสั่งให้อุปกรณ์ดังกล่าวได้ต่อเมื่อผู้นั้นมีพฤติการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อบุคคลอื่นอย่างร้ายแรงหรือมีเหตุสมควรประการอื่น” ซึ่งเป็นการกำหนดเงื่อนไขเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหลบหนี แต่ก็มีได้มีมาตรการบังคับและบทลงโทษในกรณีผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหลบหนี ทำให้ผู้ต้องหาเลือกที่จะหลบหนีในระหว่างที่ถูกปล่อยตัวชั่วคราว ประกอบกับในระหว่างที่ผู้ต้องหาหลบหนี อายุความในคดีที่ผู้ต้องหาได้กระทำความผิดก็ไม่ได้ระงับลง ซึ่งหากผู้ต้องหาสามารถหลบหนีจนพ้นระยะเวลาอายุความแล้ว พนักงานสอบสวนก็ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ต้องหารายนั้นได้เนื่องจากคดีขาดอายุความ ทำให้ผู้ต้องหาที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไม่เกรงกลัวและเลือกที่จะหลบหนีเพื่อให้อายุความ

สำหรับกฎหมายสหรัฐอเมริกานั้นมีมาตรการในเรื่องดังกล่าวไว้ว่า หากผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีหรือปฏิบัติผิดเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวและถูกตัดสินว่ากระทำความผิดในระหว่างได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวตามที่กำหนดไว้ จะต้องถูกเพิ่มเติมโทษซึ่งกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ โดยโทษจำคุกตามมาตรานี้ให้นับโทษต่อจากโทษจำคุกอื่น ๆ ในขณะที่ประเทศสิงคโปร์ได้มีการวางหลักไว้ว่า ถ้าบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไม่ปฏิบัติตามนั้น บุคคลนั้นจะถูกจับโดยไม่ต้องมีหมายจับหรือหากเป็นบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวออกจากศาลในเวลาใด ๆ หลังจากที่ตนได้ยอมที่จะถูกคุมขังหรือหลังจากที่ได้ปรากฏตัวต่อศาลในวันหรือเวลาที่ได้นัดไว้ แต่ก่อนที่ศาลจะพร้อมเริ่มต้นการพิจารณาหรือเริ่มการพิจารณาอีกครั้ง ศาลอาจออกหมายจับบุคคลนั้น รวมไปถึงในกรณีบุคคลที่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวภายใต้เงื่อนไขในการยอมจำนนหรือถูกคุมขังหรือปรากฏตัวเพื่อการสืบสวนหรือมาศาลในวันและเวลาใดก็ได้กำหนดไว้ อาจจะถูกจับโดยไม่ต้องมีหมายจับ

ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการกำหนดบทลงโทษเพื่อให้ผู้ต้องหาเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าที่จะหลบหนี เช่น การเพิ่มโทษจำคุก ถูกฟ้องต่อศาลเป็นอีกฐานความผิดหนึ่งต่างหากจากฐานความผิดเดิม หรือกำหนดให้อายุความสะดุดหยุดอยู่จนกว่าจะได้ตัวผู้ต้องหากลับมาดำเนินคดี

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาการบังคับใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. แก้ปัญหาการกำหนดให้มีประกันหรือหลักประกันในขอการปล่อยตัวชั่วคราว

ควรยกเลิกความใน (4) ของมาตรา 108/1 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22)

พ.ศ. 2547 จากเดิม

“การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

(4) ผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันไม่น่าเชื่อถือ”

แก้ไขเพิ่มเติมดังนี้

“การสั่งไม่ให้ปล่อยชั่วคราว จะกระทำได้อต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (4) ผู้ต้องหาที่มีพฤติการณ์ไม่น่าเชื่อถือ”

2. ปัญหาขั้นตอนการขอปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่ใช้หลักประกัน

ควรเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

มาตรา 110/1 ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสิบปี เว้นแต่คดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายอันเกิดจากการชุลมุนต่อสู้ กรณีที่ผู้ต้องหายื่นขอการปล่อยชั่วคราวไม่ใช้หลักทรัพย์หรือหลักประกัน การปล่อยชั่วคราวให้ผู้ต้องหาลงนามในสัญญาส่วนบุคคล

3. ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการบังคับและบทลงโทษกรณีผู้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวหลบหนี

ควรเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้

“มาตรา 117/1 ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว มิให้นำระยะเวลาที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนีรวมเป็นส่วนหนึ่งของอายุความ”

“มาตรา 117/2 ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หลบหนีไปในระหว่างที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ความผิดตาม มาตรา 117/2 ไม่ระงับไปเพราะเหตุที่คดีของผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น มีการสั่งไม่ฟ้อง ยกฟ้อง จำหน่ายคดี หรือถอนฟ้อง”

เอกสารอ้างอิง

กุลพล พลวัน. (2538). พัฒนาการสิทธิมนุษยชน. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

คณิต ณ นคร. (2555). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

จิรนิติ หะวานนท์. (2546). สิทธิทางวิธีพิจารณาความอาญาตามรัฐธรรมนูญ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

ชาติ ชัยเดชสุริยะ. (2549). มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. (2552) หลักนิติธรรม. กรุงเทพฯ: ธนาเพลส.

- ปาลิตา มณีโชติ. (2559). ปัญหาการนำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้กับการปล่อยชั่วคราวจำเลยในชั้นพิจารณาคดีของศาล. วารสารวิจัยราชภัฏพระนครสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(2), 66-67.
- ภัทรดา เมฆานันท์. (2557). หลักความเสมอภาคกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน: ศึกษากรณีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนา ธมรัตน์. (2544). อำนาจรัฐในการควบคุมตัวผู้ต้องหา : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทร์ มากชูชิต. (2555). ระบบปล่อยตัวชั่วคราวผู้ถูกกล่าวหา : ศึกษาการใช้หลักประกันในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.